

ปัญหากฎหมายของคนพิการทางสายตากับสุนัขนำทางในประเทศไทย

Legal Problems of Visually-impaired Persons and Guide Dogs in Thailand

จรัญพร นันทเศรษฐ์¹

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: champ32968@gmail.com

Jiraphat Nanthaseth²

Major of Law, Faculty of Law, Ubon Ratchathani Rajabhat University
2 Mueang, Ubon Ratchathani 34000, Thailand
Email: champ32968@gmail.com

Received: February 20, 2019; Revised: April 10, 2019; Accepted: May 7, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้มุ่งศึกษาถึงปัญหากฎหมายของคนพิการทางสายตากับสุนัขนำทางในประเทศไทย เนื่องจากถือว่าเป็นเรื่องใหม่ในประเทศไทยและยังไม่แพร่หลายมากนัก เพื่อให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายและแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในการใช้สุนัขนำทางในประเทศไทย

จากการศึกษาพบปัญหาว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ไม่ได้กล่าวถึงสิทธิของคนพิการกรณีการใช้สุนัขนำทาง ซึ่งเป็นสิทธิในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556 ตามมาตรา 20 (8) นั้น กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ โดยเฉพาะสิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง แต่ไม่ได้บัญญัติรวมถึงกรณีเอกชน จึงทำให้ผู้พิการที่ใช้สุนัขนำทางไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าไปใช้บริการในสถานที่เอกชนต่าง ๆ เช่น ห้างสรรพสินค้า โรงแรม เป็นต้น และเมื่อพิจารณาถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (The Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) นั้น ยังไม่มีกฎหมายรองรับในส่วนของคนพิการที่ใช้สุนัขนำทางเช่นกัน ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยเพิ่มหมวดหลักการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556) มาตรา 20 โดยบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมถึงเอกชน เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในการใช้สุนัขนำทางในประเทศไทยในทางที่ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ปัญหาทางกฎหมาย; คนพิการทางสายตา; สุนัขนำทาง

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

Abstract

This article aims to study the legal problems of visually-impaired persons and guide dogs in Thailand, which is a new phenomenon in Thailand. In fact, the number of guide dog in Thailand is still very limited. The ultimate goal is to identify legal problems as well as probable solutions leading to better life quality for visually-impaired persons relying on their guide dogs in Thailand.

The study shows that the Constitution of Royal Kingdom of Thailand B.E. 2560 does not include provisions on the rights of visually-impaired persons with guide dogs. As a matter of fact, it is their right to be granted an access to all public facilities. According to Section 20 (8) of the Empowerment of Persons with the Disabilities Act B.E. 2550 (last amended in B.E. 2556), all public facilities provided by the state or public sector shall be accessible for persons with disabilities including visually-impaired persons with guide dogs. However, this provision does not cover the public facilities and services provided by the private sector. As a result, visually-impaired persons are barred from entering many private premises including department stores and hotels, etc. Furthermore, there is no statute to guarantee the rights of persons with disabilities to adhere with the provisions of the Convention of the Rights of Persons with Disabilities. In order to improve the life quality of visually-impaired persons with guide dogs, I recommend that there should be constitutional amendments stating the public facilities and supporting environment are accessible for all people in the society regardless of their disabilities. Likewise, Article 20 of the Empowerment of Persons with the Disabilities Act B.E. 2550 should be amended to stipulate the private sector's duty to make the public facilities and services accessible for all persons with disabilities.

Keywords: Legal Problems; Visually-impaired Persons; Guide Dogs

1. บทนำ

คนพิการ คือ บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา และการเรียนรู้หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป³ โดยจำนวนคนพิการในประเทศไทย ข้อมูลเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 มี

---

³ Empowerment of Persons with Disabilities Act B.E. 2550 (Amended in B.E. 2556), Article 4, Royal Gazette Krisdika Version vol. 124 Section 61 ก (April 27, 2007): 8. [In Thai]

คนพิการทั้งสิ้น 1,995,767 คน หรือร้อยละ 3.01 ของประชากรทั้งประเทศ แบ่งเป็นคนพิการเพศชาย จำนวน 1,043,308 คน หรือร้อยละ 52.28 และเพศหญิง จำนวน 952,459 คน หรือร้อยละ 47.72⁴ ซึ่งนับว่ามีอัตราที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งประเทศ แต่ในขณะเดียวกันสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยเหลือคนพิการกลับไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร⁵ ไม่ว่าจะเป็นระบบขนส่งมวลชนสาธารณะที่ยังไม่เอื้อต่อการเดินทาง การใช้สุนัขนำทางคนพิการในประเทศไทยเนื่องจากมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง การนำสุนัขนำทางเข้าไปห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร สวนสาธารณะบางแห่งยังถูกจำกัดสิทธิ ซึ่งการจำกัดสิทธิดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนพิการเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยคนพิการเหล่านี้ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และยังคงถูกจำกัดสิทธิโดยห้ามนำสุนัขนำทางคนพิการเข้าไปในที่สาธารณะ ซึ่งนับว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิขั้นพื้นฐานที่คนพิการพึงได้รับ

การใช้สุนัขนำทางในประเทศไทยยังไม่ได้ได้รับความนิยมนัก เพราะคนพิการทางสายตาในเมืองไทยจะนิยมใช้อยู่ 2 แบบ ได้แก่ การเดินทางโดยมีคนนำทางและใช้ไม้เท้า ในอดีตประเทศไทยได้จัดตั้งศูนย์ฝึกสุนัขนำทางหลายแห่ง แต่สุดท้ายก็ต้องปิดตัวลง เนื่องจากไม่ค่อยเป็นที่นิยม และมีเงื่อนไขทางกฎหมาย เช่น กฎหมายห้ามนำสุนัขขึ้นรถ เข้าร้านอาหาร โรงแรม เป็นต้น เมื่อมีข้อจำกัดเช่นนี้จึงไม่มีคนพิการทางสายตาใช้สุนัขเพื่อการนำทาง อีกทั้งเรื่องค่าใช้จ่ายในการเตรียมสุนัขนำทางค่อนข้างสูง⁶ ในประเทศไทยยังมีการเข้าใจผิดว่าสุนัขนำทางเป็นสัตว์เลี้ยง เมื่อผู้คนพบเห็นสุนัขนำทางมักจะเรียกชื่อและเข้าไปเล่นด้วยซึ่งเป็นการทำลายสมาธิสุนัขนำทางขณะปฏิบัติหน้าที่นำทางคนตาบอด และสิทธิตามกฎหมายของคนพิการที่ใช้สุนัขนำทางในประเทศไทยยังเป็นอุปสรรคต่อคนพิการอีกด้วย

บทความนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทางสายตาที่ใช้สุนัขในการนำทางในประเทศไทย อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยพบปัญหาว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ไม่ได้กล่าวถึงสิทธิของคนพิการกรณีการใช้สุนัขนำทาง ซึ่งเป็นสิทธิในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก, พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556) มาตรา 20 ได้กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ แต่ไม่ได้บัญญัติครอบคลุมถึงเอกชน และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (The Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) นั้น ยังไม่มีกฎหมายมารองรับในส่วนของคนพิการที่ใช้สุนัขนำทาง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลียแล้ว จะมีกฎหมายและนโยบายที่เอื้อต่อคนพิการในการใช้สุนัขนำทางโดยเฉพาะ ซึ่งผู้เขียนได้วิเคราะห์ให้เห็นปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นลำดับถัดไป

⁴ Empowering Independent Living for Persons with Disabilities, “Disability Situation,” last modified 2019, accessed February 1, 2019, <https://www.dep.go.th/Content/View/4232/1/> [In Thai]

⁵ Prateep Thabattanon and Jidapa Pornying, *Rights of People with Disabilities in Thailand* (Bangkok: Krung Siam, 2018), 9. [In Thai]

⁶ Matthew Vanfossan, *Through Gilly’s Eyes: Memoirs of a Guide Dog Kindie* (London: Volant Press, 2013), 28.

2. ความหมายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายและประวัติความเป็นมาของสุนัขนำทาง

สุนัขนำทางหรือสุนัขรับจ้าง คือ สุนัขที่ถูกฝึกเป็นพิเศษสำหรับนำทางให้แก่คนพิการทางสายตา หรือคนที่มีความผิดปกติอื่น ๆ สุนัขนำทางจะสงบนิ่งและตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจังตลอดเวลา แต่จริง ๆ แล้วนั้น สุนัขนำทางรู้ความแตกต่างระหว่างเวลางานกับเวลาที่ไม่ได้ทำงาน พวกมันถูกฝึกมาอย่างดีและรู้หน้าที่ของมันรู้ว่าเมื่อสายจูงหรือบังเหียนนั้นถูกถอดออก มันก็เป็นสุนัขธรรมดาตัวหนึ่งที่ขี้เล่นและซุกซน

2.1.1 ประเภทสุนัขนำทาง

1) ช่วยเหลือคนพิการทางสายตา (Guide Dog) มีหน้าที่คอยนำทาง พาขึ้นรถ ลงเรือ ข้ามถนน นำทางรถเข็นเวลาซื้อของ ป้องกันอันตรายจากการเดินทาง

2) ช่วยเหลือคนพิการทางการได้ยิน (Hearing Dog) มีหน้าที่คอยเตือนให้เจ้าของรู้ว่าเมื่อไรเกิดขึ้น เช่น เสียงออด เสียงเตือนภัย เสียงคนเรียกชื่อเจ้าของ ซึ่งสุนัขเหล่านี้จะสามารถแยกแยะออกได้

3) ช่วยเหลือคนพิการทางร่างกายหรือแขน (Service Dog) มีหน้าที่อำนวยความสะดวกหยิบสิ่งของ เปิดตู้เย็น คอยเป็นขาที่ 3 ให้แก่คนที่มีปัญหาการทรงตัว ดูแลผู้ป่วยเด็กกอดทิสติกในโรงพยาบาลได้⁷

2.1.2 คุณสมบัติของสุนัขนำทาง

1) สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกไม่มั่นคงต่อผู้คน สัตว์อื่น ๆ รวมไปถึงสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ ไม่ตกใจ ช่มชู้ผู้คน หรือหวั่นกลัว

2) สามารถอยู่ภายใต้คำสั่งได้ตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งคำสั่งเสียง ภาษามือ หรือทั้ง 2 ภาษา

3) สามารถอยู่ในระบบขนส่งมวลชนสาธารณะ เช่น รถไฟ รถประจำทาง เครื่องบินได้อย่างสงบ รอจนเจ้าของออกคำสั่งให้ไป ไม่นำเจ้าของเพราะอาจทำให้เกิดอันตราย

4) สามารถอยู่บนท้องถนนที่มีเสียงดังรบกวนหรือสิ่งรบกวนข้างได้อย่างสงบ ไม่ตื่นตกใจ

5) สามารถแยกเสียงเตือนภัยออกจากเสียงรบกวนทั่ว ๆ ไปได้ สามารถจำชื่อเจ้าของได้เตือนเจ้าของให้รับรู้ได้ รวมทั้งช่วยอำนวยความสะดวกหยิบของตามคำสั่งให้แก่คนพิการทางร่างกายได้⁸

2.1.3 การฝึกและการทดสอบของสุนัขนำทาง

การฝึกและการทดสอบของสุนัขนำทางนั้น ในต่างประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาจะมีการเรียนการสอนฝึกสุนัขนำทางช่วยเหลือ เพื่อให้สุนัขนำทางสามารถผ่านแบบทดสอบได้ใบประกาศนียบัตรรับรองจากสำนักออกประกาศนียบัตรรับรองสุนัขแห่งสหรัฐอเมริกา (Service Dog Certification of America)⁹ หรือ

⁷ Julia Barnes, *Puppy Training the Guide Dogs Way Paperback* (London: Ringpress Book, 2011), 50.

⁸ Arayaporn Macotpet, *Chemotherapy in Dogs* (Khonkaen: Khonkaen University Press, 2015), 26. [In Thai]

⁹ Service Dog Certification of America Recognizes, "Service Dog Certification," last modified 2019, accessed February 3, 2019, <https://www.certifymydog.com/>

ใบประกาศนียบัตรรับรองจากสำนักบริการสัตว์แห่งชาติ (National Service Animal Registry: NSAR)¹⁰ โดยจะมีบททดสอบที่หลากหลาย ทำความอดทนของสุนัขนำทางอย่างมากดังนี้

1) การทดสอบให้อยู่ในที่สาธารณะ (A Public Access Test) เพื่อดูว่าสุนัขนำทางสามารถควบคุม รับมือกับสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ เช่น ยืนอยู่ข้างถนนที่มีรถจำนวนมาก เป็นต้น

2) การทดสอบช่วยเหลือผู้พิการทางร่างกาย โดยเฉพาะสุนัขนำทางช่วยเหลือ (Service Dogs) เช่น นั่งคอยในห้างสรรพสินค้า ไม่กระโดดตื่นเต้น ดีใจเมื่อมีคนมาทัก เป็นต้น

3) การทดสอบการนำทาง โดยเฉพาะสุนัขนำทางผู้พิการทางสายตา (Guide Dogs) เพื่อดูว่าสุนัขสามารถนำทางได้อย่างปลอดภัยเมื่อมีเครื่องกีดขวาง เช่น ทดสอบการข้ามถนน ไม้вокแวก เป็นต้น

4) การทดสอบการได้ยิน โดยเฉพาะสำหรับสุนัขนำทางดูแลผู้พิการทางการได้ยิน (Hearing Dogs) เช่น ทดสอบปฏิกิริยาการตอบสนองเมื่อเรียกชื่อเจ้าของ เป็นต้น¹¹

2.1.4 การเป็นสุนัขนำทางช่วยเหลือคนพิการต้องได้รับการรับรอง

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีสำนักออกประกาศนียบัตรรับรองสุนัขแห่งสหรัฐอเมริกา (Service Dog Certification of America) และสำนักบริการสัตว์แห่งชาติ (National Service Animal Registry: NSAR) ซึ่งมีอำนาจในการทดสอบและออกใบรับรองให้แก่สุนัขนำทางช่วยเหลือคนพิการ เพื่อเป็นการแสดงสิทธิว่าสุนัขนำทางเหล่านี้สามารถเข้าไปในเขตสาธารณะหรือสถานที่ ซึ่งไม่อนุญาตให้นำสัตว์เลี้ยงเข้าไปได้ แต่สำหรับประเทศไทยนั้น ยังไม่มีการออกกฎหมายหรือนโยบายดังกล่าวออกมาใช้กับสุนัขนำทางช่วยเหลือคนพิการแต่อย่างใด แต่สามารถเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากตอนนี้เริ่มมีการเลี้ยงและการฝึกสุนัขนำทางเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการ จึงอาจมีการออกกฎหมายใหม่มาบังคับใช้

รูปภาพใบรับรองหรือประกาศนียบัตรจากหน่วยงานที่ออกให้สำหรับสุนัขนำทางที่ผ่านการฝึก¹²

¹⁰ National Service Animal Registry, "How to Make Your Dog a Service Dog," last modified 2019, accessed February 1, 2019, <https://www.nsarco.com/>

¹¹ Danielle Forbes, "The Public Access Test," last modified 2012, accessed February 1, 2019, <https://www.nsd.on.ca/339/>

¹² United States Service Dog Registry, "Service Dog Community," last modified 2019, accessed February 1, 2019, <https://www.us servicedogregistry.org/>

2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สิทธิของผู้พิการทางสายตาในการนำสุนัขนำทางในประเทศไทยมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 รวมทั้งการได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556) และต้องพิจารณาถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (The Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) อันเป็นการสร้างหลักประกันสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เป็นสากลสำหรับคนพิการไว้ในกฎหมายไทยตามความในอนุสัญญาดังกล่าว

2.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

สิทธิของคนพิการได้รับการรับรองอย่างชัดเจนที่สุด คือ การบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็เพิ่มสิทธิเข้าไปหลายประการ จนมาถึงปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้รับรองสิทธิคนพิการและกำหนดหน้าที่ของรัฐไว้ในหมวด 5 ไว้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมหลายมาตรา¹³ โดยแบ่งออกเป็นหลายด้านดังนี้ คือ

1) ด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน¹⁴

2) ด้านความเสมอภาค โดยถูกบัญญัติไว้ใน หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ได้บัญญัติถึงความเสมอภาคว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ¹⁵

3) ด้านสาธารณสุข โดยถูกบัญญัติไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย บัญญัติถึงการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของรัฐว่า บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย¹⁶ และบัญญัติถึงสิทธิของผู้ยากไร้ว่า บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ¹⁷ และบัญญัติการเข้าถึงการบริการสาธารณสุข

¹³ Secretariat of the House of Representatives, "Certification of the Rights of Persons with Disabilities According to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560," August 31, 2017. [In Thai]

¹⁴ Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, Article 4, Royal Gazette Krisdika Version vol. 134 Section 40 n (April 6, 2017): 4. [In Thai]

¹⁵ Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, Article 27, Royal Gazette Krisdika Version vol. 134 Section 40 n (April 6, 2017): 8. [In Thai]

¹⁶ Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, Article 47, Royal Gazette Krisdika Version vol. 134 Section 40 n (April 6, 2017): 12. [In Thai]

¹⁷ Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, Article 48, Royal Gazette Krisdika Version vol. 134 Section 40 n (April 6, 2017): 13. [In Thai]

ว่ารัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค¹⁸ รวมทั้งรัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณสุขมูลฐานขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และโครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณสุขมูลฐานขั้นพื้นฐานของรัฐ อันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนหรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ¹⁹

4) ด้านการศึกษา โดยถูกบัญญัติไว้ในหมวด 5 หน้าหนึ่งของรัฐได้บัญญัติการให้การศึกษาขั้นพื้นฐานว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย²⁰

ดังนั้นแล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้ให้การรับรองสิทธิคนพิการไม่ว่าจะเป็นด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค การรับบริการสาธารณสุข และการได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันกับคนปกติ แต่ก็ยังมีได้กล่าวถึงการรับรองสิทธิของคนพิการทางสายตากับการใช้สุนัขนำทางในประเทศไทย ซึ่งนับว่ายังก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยเฉพาะการเดินทางโดยใช้ระบบขนส่งมวลชนสาธารณะ การเข้าไปยังพื้นที่สาธารณะ ร้านอาหาร โรงแรม ซึ่งถูกกีดกั้นไม่ให้นำสุนัขนำทางเข้าไป ดังจะได้อธิบายในลำดับถัดไป

2.2.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556)

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556) นั้น ได้บัญญัติกฎหมายหมายของกฎหมายของสิทธิคนพิการไว้โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพคนพิการเพื่อแก้ไขปัญหาในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ ได้บัญญัติการให้สิทธิคนพิการในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สวัสดิการ และความช่วยเหลือว่า “คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ดังความต่อไปนี้ ... (8) สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วยความพิการใด ๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยได้รับการยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่าเพิ่มเติมสำหรับสัตว์ เครื่องมือ หรือเครื่องช่วยความพิการดังกล่าว...”²¹

¹⁸ Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, Article 55, Royal Gazette Krisdika Version vol. 134 Section 40 n (April 6, 2017): 15. [In Thai]

¹⁹ Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, Article 56, Royal Gazette Krisdika Version vol. 134 Section 40 n (April 6, 2017): 15. [In Thai]

²⁰ Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, Article 54, Royal Gazette Krisdika Version vol. 134 Section 40 n (April 6, 2017): 14. [In Thai]

²¹ Empowerment of Persons with Disabilities Act B.E. 2550 (Amended in B.E. 2556), Article 20 (8), Royal Gazette Krisdika Version vol. 124 Section 61 n (April 27, 2007): 17. [In Thai]

2.2.3 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) เป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติฉบับแรกในศตวรรษที่ 21 โดยประเทศไทยได้ร่วมเป็นแกนนำในการยกร่าง เสร็จ ลงนามรับรอง รวมทั้งได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว²² เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2551²³ ทั้งนี้ อนุสัญญาดังกล่าวเน้นไปที่การจัดอุปสรรคจากภายนอก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของผู้พิการ ตลอดจนการแก้ไขความเสียเปรียบทางสังคมของคนพิการ ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติและขัดขวางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเป็นอย่างยิ่ง โดยประกอบด้วยหลักการ 2 ประการ ได้แก่

1) การพัฒนาสังคม (Social Development) เป็นการกำหนดมาตรการที่มุ่งพัฒนาบริการในด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกันกับบุคคลทั่วไป²⁴

2) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนพิการ ซึ่งรวมถึงการจัดการเลือกปฏิบัติและการสร้างหลักประกันความเสมอภาคในทุกมิติ (Non-discrimination and Equality)

โดยหลักสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิการนั้นถูกบัญญัติไว้ใน ข้อ 9 หลักการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ (Accessibility)²⁵

2.2.4 กฎหมายในประเทศอื่น

1) ประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายสหรัฐอเมริกาคนพิการ (The American Disabilities Act: ADA)²⁶ ได้กำหนดไว้ว่าสุนัขที่ให้การช่วยเหลือคนพิการทั้งพิการทางตา หู หรือพิการทางร่างกายไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ สุนัขช่วยเหลือจะได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษภายใต้กฎหมายของกฎหมายสหรัฐอเมริกาคนพิการ (The American Disabilities Act: ADA) สามารถเข้าไปในพื้นที่สาธารณะได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะป็นร้านอาหาร โรงภาพยนตร์ เครื่องบิน เป็นต้น โดยสุนัขช่วยเหลือคนพิการมีความแตกต่างจากสุนัขทั่วไปตรงที่สุนัขทั่วไปเป็นสัตว์เลี้ยงจึงไม่มีสิทธิพิเศษอย่างสุนัขช่วยเหลือ อย่างไรก็ตาม สุนัขช่วยเหลือจะได้รับการรับรองสิทธิพิเศษต้องมีใบรับรองว่าเป็นสุนัขช่วยเหลือที่ถูกต้องตามกฎหมายเสียก่อน

²² Empowering Independent Living for Persons with Disabilities, "Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)," last modified 2019, accessed February 1, 2019, <https://www.neppr56.dep.go.th/index.php/claim/crpd/> [In Thai]

²³ Tinnapan Nakata et al., "Report of the National Reform Steering Council on Educational Reform for the Disabled, the Elderly and the Disadvantaged," National Reform Steering Assembly, Old Parliament House, Thailand, December 13, 2016. 5. [In Thai]

²⁴ James Midgley, *Social Development* (California: Sage, 2017), 6.

²⁵ Convention on the Right of Persons with Disabilities and Optional Protocol, Article 9.

²⁶ Wirachit Suwannabun, *Opportunities to Work Convenient for Handicap* (Research Report) (Bangkok: Ministry of Labour, Kingdom of Thailand, 2015. [In Thai]

2) ประเทศอังกฤษ มีนโยบายให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน กล่าวคือ สนับสนุนทางคนพิการทางสายตาจะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐฟรี ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น²⁷ โดยคนพิการทางสายตาที่ต้องการสนับสนุนทางแค่งบสบัตร โดยระบุส่วนสูง น้ำหนัก สภาพความเป็นอยู่ สถานที่ทำงาน ซึ่งรัฐบาลจะคัดกรองสนับสนุนให้ใกล้เคียงกับการดำรงชีวิตของคนพิการให้มากที่สุด โดยภาครัฐจะเป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายทั้งหมด

3) ประเทศออสเตรเลีย ได้กำหนดสิทธิของผู้พิการในการมีสุนัขนำทางในการช่วยเหลือคนพิการ โดยบัญญัติไว้ในข้อ 8 พระราชบัญญัติสุนัข 1976 (The DOG ACT 1976) แก้ไขปรับปรุงเมื่อปี ค.ศ. 1992 โดยในการนำสุนัขไปยังที่สาธารณะหรือสถานที่ต่าง ๆ จะต้องเป็นสุนัขที่ผ่านการฝึกฝนเพื่อช่วยเหลือผู้พิการมาโดยเฉพาะเท่านั้น

3. บทวิเคราะห์

ในประเทศไทย แม้ว่าจะมีกฎหมายออกมารองรับสิทธิของคนพิการทางสายตาในการใช้สุนัขนำทางในประเทศไทยดังที่ได้กล่าวมาในตอนต้น แต่หลักกฎหมายบางหลักก็ยังเป็นปัญหาอันเนื่องมาจากไม่มีการกล่าวถึงสิทธิของคนพิการในการใช้สุนัขนำทาง หรือแม้จะมีการบัญญัติแล้วแต่ในทางปฏิบัติก็ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง

โดยเมื่อพิจารณาสิทธิของคนพิการตามกฎหมายไทยนั้น ได้รับการรองรับตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ไว้หลายด้าน อาทิ ด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ตามมาตรา 4, ด้านความเสมอภาค ตามมาตรา 27, ด้านสาธารณสุข ตามมาตรา 47 ถึงมาตรา 48 และตามมาตรา 55 ถึงมาตรา 56 และด้านการศึกษา ตามมาตรา 54 แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวก็มิได้กล่าวถึงสิทธิของคนพิการในกรณีการใช้สุนัขนำทาง ซึ่งเป็นสิทธิในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ เช่น การนำสุนัขนำทางเข้าไปยังสวนสาธารณะ การใช้ระบบขนส่งมวลชน การเข้าไปยังห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร โรงแรม หรือสถานที่ราชการ ซึ่งมีป้ายห้ามสุนัขเข้าไว้อย่างชัดเจน ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วกฎหมายรัฐธรรมนูญจัดว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่ควรจะต้องกล่าวถึง กรณีการใช้สุนัขนำทางของคนพิการให้สามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการทางสายตาที่ใช้สุนัขในการนำทาง

เมื่อพิจารณาถึงเรื่องสิทธิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะของคนพิการ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐในกรณีคนพิการใช้สุนัขนำทางนั้น ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 20 (8) แต่เมื่อพิจารณาจากมาตราดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่ามาตรา 20 ให้สิทธิเฉพาะคนพิการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะเฉพาะของรัฐเท่านั้น ส่วนเอกชนยังไม่ได้รับการรองรับเรื่องนี้ แม้กระทั่งในทางปฏิบัติของรัฐบางแห่งเองยังไม่ให้สิทธิคนพิการในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ เช่น การนำสุนัขนำทางเข้าไปยังพื้นที่อุทยานแห่งชาติต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทั้งนี้ กรมป่าไม้มีระเบียบกรมป่าไม้ฉบับที่

²⁷ Tawee Cheasuwan, "Comparative Study in Disability Law of Thailand, United Kingdom and United States of America," *Journal Of Ratchasuda College, Research and Development of Persons with Disabilities* 1, no. 2 (January-June 2005): 42. [In Thai]

1/2502 เรื่องการห้ามนำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ²⁸ ซึ่งนับว่าเป็นการขัดกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยตรง

เมื่อพิจารณาถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (The Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) แล้ว โดยข้อ 9 ของอนุสัญญานั้น ได้กล่าวถึงหลักการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ (Accessibility) กล่าวคือ

1) เพื่อให้คนพิการดำรงชีวิตอยู่ได้โดยอิสระและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุกด้านของการดำเนินชีวิต รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมที่จะให้คนพิการสามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง สารสนเทศและการสื่อสาร และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงบริการอื่น ๆ ซึ่งใช้บังคับกับ

(เอ) อาคาร ถนน การขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

(บี) บริการสารสนเทศ การสื่อสารและบริการอื่น ๆ

2) ให้รัฐภาคีดำเนินการมาตรการที่เหมาะสมดังนี้

(เอ) พัฒนา ประกาศใช้ และตรวจสอบติดตามการปฏิบัติตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติขั้นต่ำเพื่อการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เปิดหรือจัดให้แก่สาธารณะ

(บี) ประกันว่าองค์กรภาคเอกชนซึ่งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เปิดหรือจัดให้แก่สาธารณะจะคำนึงถึงแง่มุมทุกด้านของการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสำหรับคนพิการ

(ซี) จัดการฝึกอบรมสำหรับผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับปัญหาการเข้าถึงที่คนพิการเผชิญอยู่

(ดี) จัดให้มีสัญลักษณ์ที่เป็นอักษรเบลล์ และในรูปแบบที่อ่านและเข้าใจได้ง่ายไว้ในอาคารและสถานที่ที่เปิดให้แก่สาธารณะ

(อี) จัดให้มีรูปแบบความช่วยเหลือที่เป็นคนนำทางและเป็นสื่อกลาง รวมถึงผู้อ่านและล่ามภาษามืออาชีพ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงอาคารและสถานที่ที่เปิดให้แก่สาธารณะ....

ดังนั้นแล้ว โดยภาพรวมของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) ดังกล่าวได้กำหนดสิทธิคนพิการไว้ในข้อ 9 เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยอิสระและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุกด้านของการดำเนินชีวิต²⁹ ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การดำเนินชีวิตในสังคม การขนส่งสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมถึงสิทธิของผู้พิการในการใช้สุนัขนำทางไปยังพื้นที่สาธารณะหรือการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ซึ่งนับว่าควรจะมีการแก้ไขอนุสัญญาดังกล่าวด้วย หากต้องการให้คนพิการที่ใช้สุนัขนำทางเข้าถึงสิทธิดังกล่าวอย่างแท้จริง

²⁸ Department of National Parks, "Dogs are not Allowed in National Park," last modified 2019, accessed February 1, 2019, <https://www.dnp.go.th/fca16/file/wxuvotez5xqjc6e.pdf/> [In Thai]

²⁹ National Human Rights Commission, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities* (Bangkok: Idea Square, 2018), 12. [In Thai]

โดยปรากฏตัวอย่างของผู้พิการทางสายตากับสุนัขนำทางในประเทศไทย ดังเช่นกรณีนางสาวศิริริน เตชะวงศ์ธรรม ชื่อเล่น ทราย อายุ 22 ปี ผู้พิการทางสายตา กับลูเตอร์ สุนัขนำทางจากสหรัฐอเมริกา³⁰ ทรายเป็นคนกรุงเทพฯ หลังจากสูญเสียการมองเห็นตอนอายุ 13 ปี เนื่องจากเนื้องอกในสมอง เธอจำเป็นต้องหาโรงเรียนใหม่ เพราะโรงเรียนเดิมที่ศึกษาอยู่ไม่สามารถดูแลนักเรียนตาบอดได้ จนกระทั่งโรงเรียนนานาชาติร่วมฤดีที่ยินดีรับทรายเข้าเรียน ทรายจึงได้เป็นนักเรียนผู้พิการทางสายตาคนแรกและคนเดียวของที่นี่ หลังจบชั้นมัธยมปลายที่โรงเรียนร่วมฤดี ทรายไปเรียนต่อด้านจิตวิทยาที่วิทยาลัยเฮนดริก (Hendrix College) ในรัฐอาร์คันซอส สหรัฐอเมริกา เธอเป็นนักศึกษาผู้พิการทางสายตาเพียงคนเดียวของที่นี่อีกเช่นกัน ส่วนสุนัขนำทางที่ทรายส่งไปสมัครขอสุนัขนำทางไว้ชื่อลูเตอร์ เป็นสุนัขพันธุ์ลาบราดอร์รีทรีฟเวอร์เพศผู้ อายุ 3 ขวบครึ่ง ที่ผ่านการฝึกฝนในการทำหน้าที่เป็นสุนัขนำทางสำหรับผู้พิการทางสายตาจากโรงเรียนฝึกสุนัขนำทางในรัฐนิวยอร์กชื่อว่าแนวทางสำหรับคนตาบอด (Guiding Eyes for the Blind) ผู้พิการที่สมัครจะได้รับมอบสุนัขโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น เนื่องจากโรงเรียนฝึกสุนัขแห่งนี้เป็นองค์กรการกุศล หลังจากได้รับสุนัขไปแล้ว ทางโรงเรียนยังมีเงินอุดหนุนให้อีกปีละ 500 ดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและฉีดวัคซีนสุนัขนำทางเมื่อมาใช้ชีวิตในประเทศไทย ทรายกับลูเตอร์และครอบครัวของเธอวางแผนเดินทางไปเที่ยวกันหลายจังหวัด แต่เมื่อติดต่อที่พักและสถานที่ท่องเที่ยว กลับได้รับคำตอบว่า “ไม่อนุญาตให้นำสุนัขเข้า” แม้จะอธิบายว่าเป็นสุนัขนำทางของผู้พิการทางสายตาก็ไม่เป็นผล และเจอปัญหาแบบนี้อีกหลายครั้ง ทั้งการเดินทางโดยแท็กซี่ไม่ยอมให้ขึ้น เพราะกลัวว่าลูเตอร์จะทำเบาะรถพังหรือเป็นรอย เข้าห้างสรรพสินค้าไม่ได้ เข้าสถานที่ราชการบางแห่งไม่ได้ และหลายโรงแรมไม่ให้สุนัขเข้า³¹ โดยจากกรณีดังกล่าวจะเห็นว่าสิทธิของผู้พิการทางสายตากับสุนัขนำทางในประเทศไทยเกี่ยวข้องกับประเด็นในทางกฎหมาย ซึ่งสามารถพิจารณาแบ่งออกเป็น 2 กรณี กล่าวคือ หน่วยงานของรัฐและเอกชนดังนี้

1) กรณีหน่วยงานของรัฐที่ไม่ยอมให้ผู้พิการใช้สุนัขนำทางเข้าไปยังพื้นที่ในการติดต่อกับราชการเป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (8) กล่าวคือ คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ โดยเฉพาะสิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วยความพิการใด ๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ดังนั้นภาครัฐจึงต้องมีมาตรการในการอนุญาตให้ผู้พิการสามารถใช้สุนัขนำทางที่ผ่านการฝึกฝนเข้าไปยังสถานที่ราชการได้ แต่มีข้อแม้ว่าต้องเป็นสุนัขนำทางที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี และจะไม่สร้างความเสียหายให้กับหน่วยงานราชการ เป็นต้น

2) กรณีเอกชนที่ไม่ยอมให้ผู้พิการใช้สุนัขนำทางเข้าไปยังพื้นที่ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ระบบขนส่งมวลชน รถแท็กซี่ รถไฟฟ้า รถเมล์ เป็นต้น เป็นการละเมิดตามกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ขัดต่อหลักด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความเท่าเทียมกัน และหลักความเสมอภาค เนื่องจาก

³⁰ Kultida samaputti, “Guide Dog: 9 Things Saii and Luther Want People to Know About the Visually Impaired and Guide Dogs,” last modified 2019, accessed February 28, 2019, <https://www.bbc.com/thai/thailand-49044382/> [In Thai]

³¹ *Ibid.*,

กฎหมายรัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองอยู่ การที่ร้านอาหาร โรงแรม ระบบขนส่งมวลชน ซึ่งเป็นเอกชนได้ปฏิเสธทราวยกับลูกค้าในการเข้าพักหรือเข้าไปรับประทานอาหาร หรือไม่ยอมให้ทราวยกับลูกค้าเข้าไปใช้บริการระบบขนส่งมวลชน ย่อมเป็นการละเมิดสิทธิดังกล่าว ถึงแม้ว่าจะเป็นผู้พิการก็ควรที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมดังเช่นคนปกติ อีกทั้งยังเป็นการละเมิดสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 420 ซึ่งเอกชนไม่สามารถที่จะละเมิดสิทธิดังกล่าวได้ ส่วนกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (The Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) นั้น ยังไม่มีกฎหมายมารองรับ จึงไม่ขัดต่อกฎหมายฉบับนี้

ดังนั้นแล้ว ผู้เขียนจึงเห็นควรที่จะทำการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของคนพิการทางสายตาที่สนับน้าทางในประเทศไทย เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของผู้พิการในการใช้สนับน้าทางในประเทศไทย รวมถึงในการเดินทางและการเข้าใช้สถานที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยด้วย

4. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าปัญหาทางกฎหมายของคนพิการทางสายตาที่สนับน้าทางในประเทศไทย ดังนี้แล้ว จึงมีข้อสรุปผลและเห็นควรมีข้อเสนอแนะดังนี้

4.1 สรุปผล

จากการศึกษาเป็นที่สรุปได้ว่า ผู้พิการทางสายตาที่ใช้สนับน้าทางในประเทศไทยนั้น ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก อันเนื่องมาจากต้นทุนของสนับน้าทางนั้นค่อนข้างสูง เพราะในการเป็นสนับน้าทางจะต้องผ่านการฝึกฝนและอบรมอย่างหนัก เมื่อผ่านการจบหลักสูตรจะได้รับใบรับรองหรือประกาศนียบัตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการแสดงสิทธิว่าสนับน้าทางเหล่านี้สามารถเข้าไปในเขตสาธารณะหรือสถานที่ซึ่งไม่อนุญาตให้นำสัตว์เลี้ยงเข้าไป ดังเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ส่วนปัญหาในทางกฎหมายของประเทศไทยนั้น มีกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลายฉบับ ได้แก่ 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งหากพิจารณาแล้วก็ได้กล่าวถึงสิทธิของคนพิการกรณีการใช้สนับน้าทาง ซึ่งเป็นสิทธิในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะมากเท่าใดนัก ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วกฎหมายรัฐธรรมนูญจัดว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศควรที่จะบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้พิการในการใช้สนับน้าทาง เพราะสนับน้าทางเปรียบเสมือนดวงตาทั้งสองข้างของผู้พิการที่จะอำนวยความสะดวกในการเดินทางและสามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุขได้ 2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556) ตามมาตรา 20 (8) ให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ โดยเฉพาะสิทธิที่จะนำสัตว์เลี้ยง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วยความพิการใด ๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ซึ่งบัญญัติไว้ชัดเจนและครบถ้วนแล้ว แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ มีหน่วยงานของรัฐบางหน่วยงาน เช่น กรมป่าไม้ได้มีการออกระเบียบฉบับที่ 1/2502 เรื่องการห้ามนำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ ซึ่งระเบียบดังกล่าวฉบับนี้ได้เป็นการขัดกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยตรง และ 3) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (The Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) ที่ประเทศไทยได้ร่วมยกร่าง เจรจา ลงนามรับรอง รวมทั้งได้ให้สัตยาบันแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีการออกกฎหมายมารองรับในส่วนของคนพิการใช้สนับน้าทาง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ

กับกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ซึ่งจัดว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ล้วนมีกฎหมายและนโยบายที่เอื้อต่อคนพิการในการใช้สุนัขนำทางโดยเฉพาะ ดังนั้นแล้ว ควรให้ประเทศที่ร่วมลงนามเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาดังกล่าวรับทราบปัญหา และหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในภายต่อไป

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้รับรองสิทธิคนพิการไว้หลายด้าน อาทิ ด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ตามมาตรา 4, ด้านความเสมอภาค ตามมาตรา 27, ด้านสาธารณสุขตาม มาตรา 47 ถึงมาตรา48 และมาตรา 55 ถึงมาตรา 56 และด้านการศึกษา ตามมาตรา 54 แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ก็ไม่ได้กล่าวถึงสิทธิของคนพิการกรณีการใช้สุนัขนำทาง ดังนี้ ผู้เขียนจึงเห็นควรให้บัญญัติเพิ่มเติมเนื้อหาสาระสำคัญของสิทธิผู้พิการทางสายตาในการใช้สุนัขนำทาง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้พิการทางสายตาสามารถใช้สุนัขนำทางในการเข้าถึงสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงใช้ในการเดินทางไปยังระบบขนส่งมวลชน และสถานที่สาธารณะ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการทางสายตาที่ใช้สุนัขนำทาง โดยเห็นควรให้มีการเพิ่มหมวด ดังความว่า

“หมวด .... หลักการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ” โดยให้บัญญัติ “มาตรา... การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยรัฐจะต้องให้ความช่วยเหลือและคุ้มครอง ดูแลคนพิการ และกรณีผู้พิการทางสายตาใช้สุนัขนำทางด้วย”

4.2.2 ตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556) กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ กรณีการใช้สุนัขนำทางนั้น ซึ่งถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 20 (8) แต่เมื่อพิจารณาจากมาตราดังกล่าวจะเห็นว่า มาตรา 20 กำหนดให้สิทธิเฉพาะคนพิการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะเฉพาะของรัฐเท่านั้น และในทางปฏิบัติของรัฐบางแห่งเองยังไม่ให้สิทธิคนพิการในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ซึ่งนับว่าเป็นการขัดกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยตรง ผู้เขียนจึงเห็นควรให้บัญญัติแก้ไขความในมาตรา 20 ดังความว่า

“มาตรา 20 คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐหรือเอกชน ดังต่อไปนี้...” โดยให้เพิ่มคำว่า “เอกชน” เข้าไปในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เพื่อที่จะให้คนพิการสามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและได้รับการช่วยเหลือจากเอกชนอีกทางหนึ่งด้วย

อนึ่ง กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ ควรออกประกาศว่า หน่วยงานนั้นยินดีที่จะปฏิบัติตามคนพิการที่ใช้สุนัขนำทางเข้าไปยังอาคารสถานที่ราชการได้ และอาจมีข้อกำหนดเพิ่มเติม เช่น ในกรณีที่คนพิการใช้สุนัขนำทางควรมีใบรับรองหรือประกาศนียบัตรที่สุนัขผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว และสุนัขจะต้องไม่รบกวนหรือสร้างความเสียหายให้แก่หน่วยงานราชการดังกล่าวด้วย เพื่อให้ผู้พิการเข้าถึงสถานที่สาธารณะได้ เช่น หน่วยงานราชการ อุทยานแห่งชาติ เป็นต้น

Referenses

- Arayaporn Macotpet. *Chemotherapy in Dogs*. Khonkaen: Khonkaen University Press, 2015.
[In Thai]
- Barnes, Julia. *Puppy Training the Guide Dogs Way Paperback*. London: Ringpress Book, 2011.
- Department of National Parks. “Dogs are not Allowed in National Park.” Last modified 2019.
Accessed February 1, 2019. <https://www.dnp.go.th/fca16/file/wxuvotez5xqjc6e.pdf/>
[In Thai]
- Empowering Independent Living for Persons with Disabilities. “Convention on the Rights of
Persons with Disabilities (CRPD).” Last modified 2019. Accessed February 1, 2019.
<https://www.neppr56.dep.go.th/index.php/claim/crpd/> [In Thai]
- Empowering Independent Living for Persons with Disabilities. “Disability Situation.” Last
modified 2019. Accessed February 1, 2019. [https://www.dep.go.th/Content/
View/4232/1/](https://www.dep.go.th/Content/View/4232/1/) [In Thai]
- Forbes, Danielle. “The Public Access Test.” Last modified 2012. Accessed February 1, 2019.
<https://www.nsd.on.ca/339/>
- Kultida samaputti. “Guide Dog: 9 Things Saii and Luther Want People to Know About the
Visually Impaired and Guide Dogs.” Last modified 2019. Accessed February 28, 2019.
<https://www.bbc.com/thai/thailand-49044382/> [In Thai]
- Midgley, James. *Social Development*. California: Sage, 2017.
- National Human Rights Commission. *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*.
Bangkok: Idea Square, 2018. [In Thai]
- National Service Animal Registry. “How to Make Your Dog a Service Dog.” Last modified 2019.
Accessed February 1, 2019. <https://www.nsarco.com/>
- Prateep Thabattanon, and Jidapa Pornying. *Rights of People with Disabilities in Thailand*.
Bangkok: Krung Siam, 2018. [In Thai]
- Secretariat of the House of Representatives. “Certification of the Rights of Persons with
Disabilities According to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560.” August
31, 2017. [In Thai]
- Service Dog Certification of America Recognizes. “Service Dog Certification.” Last modified 2019.
Accessed February 3, 2019. <https://www.certifymydog.com/>

-
- Tawee Cheasuwan. "Comparative Study in Disability Law of Thailand, United Kingdom and United States of America." *Journal Of Ratchasuda College, Research and Development of Persons with Disabilities* 1, no. 2 (January-June 2005): 42. [In Thai]
- Tinnapan Nakata, Surin Jirawisit, Sarawat Chaloryou, Kurujit Nakhontap, Kasit Pirom, Tawinwadee Burikoon, and Kitti Kittichokewattana. "Report of the National Reform Steering Council on Educational Reform for the Disabled, the Elderly and the Disadvantaged." National Reform Steering Assembly, Old Parliament House, Thailand, December 13, 2016. [In Thai]
- Vanfossan, Matthew. *Through Gilly's Eyes: Memoirs of a Guide Dog Kindle*. London: Volant Press, 2013.
- Wirachit Suwannabun. *Opportunities to Work Convenient for Handicap* (Research Report). Bangkok: Ministry of Labour, Kingdom of Thailand, 2015. [In Thai]